

CÂTEVA CONSIDERAȚII PRIVIND ÎNTOCMIREA DICȚIONARELOR DE PERSONALITĂȚI LOCALE. CAZUL COMUNITĂȚII DIN MIERCUREA SIBIULUI

Eugen STRĂUȚIU¹

SOME CONSIDERATIONS REGARDING THE COMPILATION OF DICTIONARIES OF LOCAL PERSONALITIES. THE CASE OF THE MIERCUREA SIBIULUI COMMUNITY

ABSTRACT

Dictionaries of personalities represent a relatively recent genre in the Romanian research literature, but it is becoming more and more used – both as volumes dedicated to personalities from various social fields (culture, sport, technical-scientific, medical etc.), eras historical or geographical regions, as well as chapters in local monographs.

The increasingly frequent concern to describe and explain the stage and structure of acquisitions in a field through the biography of the personalities that underpin excellence is not based on a set of methodological rules, formally or habitually agreed upon by researchers. Rather, it is produced instinctively, based on the rule of alphabetical ordering. There are no formal criteria, scientifically validated and agreed upon by specialists, regarding the methodology of selecting personalities.

We try to signal this deficit and propose some initial methodological rules, through a case study of the monographs dedicated to the local communities around Sibiu and, in particular, in the case of Miercurea Sibiuului.

Keywords: Dictionary, personalities, local community, monography, Miercurea Sibiuului.

Introducere. Din punct de vedere conceptual, demersul de investigare a unei categorii distincte a dicționarilor de personalități (cea destinată comunităților locale) ne impune clarificarea inițială a definițiilor termenilor „dicționar” și „personalitate”.

Dacă ne referim la resursele românești, rămânem limitați la reproduceri după dicționare occidentale nu dintre cele mai noi și nu dintre cele mai valoroase. Producția electronică „Dex Online”, care pare cea mai utilizată de către publicul românesc, indică dicționarul drept:

1. „Lucrare științifică cuprinzând cuvintele unei limbi, așezate de obicei în ordine alfabetică și explicate în aceeași limbă sau traduse într-o limbă străină (...);”

2. (Urmărit de determinări) „Culegere în ordine alfabetică a termenilor privitori la o anumită știință, artă, ramură a tehnicii explicați în aceeași limbă sau traduși într-o limbă străină”². În această perspectivă, dicționarul de personalități se încadrează

---

¹ Prof. univ. dr., Universitatea „Lucian Blaga”, Sibiu; e-mail: eugen.strautiu@ulbsibiu.ro.

² <https://dexonline.net/definitie-dic%C8%9Bionar>.

ză în al doilea sens general, fiind construit ca o listă alfabetică, după numele de familie, a personalităților din cadrul unei comunități sau al unui domeniu social.

Mai explicite și de mai mare folos sunt dicționarele occidentale, între care prestigiosul „Merriam-Webster” ne trimite la următoarele sensuri: 1. O sursă de referință în formă tipărită sau electronică care conține cuvinte, de obicei aranjate alfabetic, împreună cu informații despre formele, pronunțiile, funcțiile, etimologiile, semnificațiile și utilizările lor sintactice și idiomatice; 2. O carte de referință care listează în ordine alfabetică termeni sau nume importante pentru un anumit subiect sau activitate, împreună cu discuții despre semnificațiile și aplicațiile acestora; 3. O carte de referință care listează în ordine alfabetică cuvintele unei limbi și care arată semnificațiile sau traduceriile acestora într-o altă limbă; 4. O listă computerizată (ca elemente de date sau cuvinte) utilizată pentru referință (ca pentru regăsirea informațiilor sau procesarea de cuvinte)³. Câștigurile raportării la „Merriam-Webster” sunt evidente: pe de o parte, integram forma electronică, online, a dicționarilor de tot felul – care este mai ușor accesibilă, necostisitoare și simplă în accesare. Pe de altă parte, apare sublinierea faptului că dicționarele includ și liste de nume, nu doar de termeni. Dacă încercăm să deslușim sensurile termenului „personalitate”, în baza accesării aceluiși „Dex Online”, aflăm următoarele: 1. Ceea ce este propriu, caracteristic fiecărei persoane și o distinge ca individualitate conștientă și liberă; ansamblu de însușiri stabile ce caracterizează mental și comportamental o persoană; felul propriu de a fi al cuiva; 2. Persoană cu aptitudini și cu însușiri deosebite, cu autoritate și prestigiu, care aduce o contribuție valoroasă în domeniul social-politic, cultural-științific etc.; 3. Persoană care deține o funcție importantă în viața politică, socială, culturală, personaj⁴.

Dintre sensurile propuse de către „Merriam-Webster”, reținem pe acela de „persoană cu importanță, proeminență, renume sau notorietate”⁵.

Așadar, dacă extragem din sensurile de mai sus cele utile temei noastre, vom defini dicționarul de personalități drept „un text de referință care listează în ordine alfabetică nume de persoane cu importanță, proeminență, renume sau notorietate, care au activat sau activează într-un domeniu, o epocă sau o comunitate”.

Din punct de vedere al necesității și utilității temei, remarcăm că rolul personalităților în istorie și societate a fost o temă esențială a cercetării universale, dar și românești, influențarea sau determinarea gândirii și acțiunii comunității (maselor) de către personalități și reciproc, născând nenumărate volume, studii și articole. În cazul românesc, de referință rămâne analiza lui Vasile Pârvan, care concluzionează că „Din respectul și iubirea personalității pentru marea masă, bună, răbdătoare și harnică – respectul și iubirea maselor pentru personalitatea creatoare, care luminează, conduce și însănătoșează, rezultă puterea și armonia socială”⁶.

Desigur, avem rezerve că majoritatea autorilor care au întocmit dicționare au consultat compilații terminologice. Oricum, trimiterile bibliografice la cercetări me-

---

³ <https://www.merriam-webster.com/dictionary/dictionary>.

⁴ <https://dexonline.ro/definitie/personalitate>.

⁵ <https://www.merriam-webster.com/dictionary/personality>.

⁶ Vasile Pârvan, *Idei și forme istorice. Patru lecții inaugurale*, București, Editura Cartea Românească, 1920, p. 150.

todologice lipsesc. Mai degrabă instinctiv decât în baza unei pregătiri teoretice, autorii români și-au făcut un obicei din scrierea de dicționare de personalități organizate fie pe domenii ale activității sociale (artistic, medical, tehnic, religios ș.a.), fie pe epoci istorice, fie pe țări sau regiuni geografice.

Expertiza românească în domeniul dicționarelor de personalități. Scurte aprecieri. În perioada regimului comunist, întocmirea dicționarelor (altele decât cele lingvistice) nu a părut decât o preocupare marginală și accidentală. În ce privește inventarele de personalități, acestea păreau să contravină ideologiei oficiale, marxist-leniniste, care privilegia rolul maselor în defavoarea personalității, atât în cursul istoriei, cât și în epoca recentă. Fundamentul teoretic pentru această rezervă îl constituie cartea lui G.V. Plehanov, „Rolul personalității în istorie”, care a fost tradusă în limba română și tipărită în mai multe ediții – spre exemplu, în 1945⁷ și 1956⁸.

În aceste condiții, „Dicționarul enciclopedic român”, apărut în 4 volume în perioada 1962-1966, a dispărut ca „nume proprii” personalități din diferitele domenii investigate sistematic⁹. În același fel a tratat problema personalităților, în 1979, un „Dicționar cronologic – literatura română”, coordonat de către I.C. Chițimia și Al. Dima¹⁰. Un început propriu-zis, cât se poate de puțin periculos politic a fost făcut în 1982 de către Petre Popescu-Gogan, prin „Personalități românești ale științelor și tehnicii”, tot la Editura Științifică și Enciclopedică¹¹.

După căderea regimului comunist, parcă integrându-se în efortul general de recuperare a memoriei naționale, dicționarele de personalități au devenit un trend. Autori sau colective de cercetători profesioniști ne-au oferit listări sectoriale, fie că vorbim despre „Dicționarul teologilor români” al academicianului Mircea Păcurariu, cu ediții în 1996¹² și 2002¹³, „Dicționarul personalităților istorice românești” al lui Constantin Nicolae, cu ediții în 2008¹⁴ și 2009¹⁵, „Personalități străine în istoria României. Dicționar biografic”¹⁶ de Ion Stănel, „Enciclopedia identității românești. Personalități”¹⁷ a Ecaterinei Tzarălungă (apărută la Chișinău). Ca o formulă integratoare a biografiilor românilor contemporani, în România s-a tipărit periodic „Who’s who

---

⁷ G.V. Plehanov, *Rolul personalității în istorie*, București, Editura Partidului Comunist Român, 1945.

⁸ *Ibidem*, București, Editura de Stat pentru Literatură Politică, 1956.

⁹ Academia RPR, *Dicționar enciclopedic român*, București, Editura Politică, 1962-1966.

¹⁰ I.C. Chițimia, Al. Dima (coord.), *Dicționar cronologic – literatura română*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1979.

¹¹ Petre Popescu-Gogan, *Personalități românești ale științelor și tehnicii*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1982.

¹² Mircea Păcurariu, *Dicționarul teologilor români*, București, Editura Univers Enciclopedic, 1996.

¹³ *Ibidem*, Editura Enciclopedică, București, 2002.

¹⁴ Constantin Nicolae, *Dicționarul personalităților istorice românești*, Sibiu, Editura Salgo, 2008.

¹⁵ *Ibidem*, Târgoviște, Editura Cetatea de Scaun, 2009.

¹⁶ Ion Stănel, *Personalități străine în istoria României. Dicționar biografic*, vol. I, București, Editura Meronia, 2011.

¹⁷ Ecaterina Tzarălungă, *Enciclopedia identității românești. Personalități*, Chișinău, Editura Litera, 2011.

în România”, cu un număr impresionant de pagini per volum. Spre exemplu, ediția din 2002 oferă 735 de pagini¹⁸.

Dicționarele de personalități regionale, întocmite cu profesionalism comparabil cu cele naționale, se pot număra cu zecile. Spre exemplu, la Cluj-Napoca au apărut: „Personalități clujene (1800-2007): dicționar ilustrat”¹⁹, „Clujeni ai secolului 20: dicționar esențial”²⁰, „Personalități marcante ale evreimii clujene”²¹, „In Memoriam. Personalități clujene ale Marii Uniri în cimitirul central din Cluj-Napoca”²² și altele.

Personalitățile în monografiile locale din regiunea Sibiului. În acest timp, și Sibiul este scena unor eforturi de investigare sistematică a personalităților locale, la care s-au angajat atât colective sub egida unor instituții de cultură sau profilate pe cercetare, cât și autori ai monografiilor locale – dintre care unii sunt amatori, aflați la primul titlu publicat.

Din prima categorie, menționăm lucrarea academicianului Mircea Păcurariu, intitulată „Cărturari sibieni de altădată”, apărută în 2002 la Cluj-Napoca²³ și reeditată în 2015 la Sibiu²⁴, care propune 138 de medalioane bibliografice începând cu tipograful Filip Moldoveanu. Un inventar al personalităților din Asociațiunea Transilvană pentru Literatura Română și Cultura Poporului Român care au contribuit la îmbogățirea spirituală a Sibiului regăsim sub titlul „Personalități astriste care au contribuit la dezvoltarea patrimoniului cultural și științific sibian”, în volumul „Asociațiunea ASTRA – memoria personalităților și evenimentelor emblematice din istoria sibiiană”, coordonat de către Mircea Cosma, Ion Ciobanu și Florian Ciocan²⁵. Se adaugă superbul dicționar online integrat site-ului Primăriei Municipiului Sibiu, intitulat „Personalități din Sibiu”²⁶, care își propune „o prezentare succintă a unor personalități care s-au născut, s-au stabilit aici sau au marcat, într-un fel sau altul, viața culturală a orașului”, listând astfel peste 120 de scurte biografii.

Pe de altă parte, monografiile localităților învecinate Sibiului, scrise în mare parte de către amatori, au rezolvat problema personalităților locale în cele mai diverse formule.

Prima abordare post-revoluționară a unei comunități locale, încă puternic tributară vechilor modele și metodologii, este rezultatul unui efort colectiv și multidisciplinar concentrat pe Săliște, sub titlul „Săliștea Sibiului – străveche vatră românească”²⁷.

---

¹⁸ Panayiotis Vassos (coord.), *Who's who în România*, New York, Pegasus Press, 2002.

¹⁹ Dan Fornade, *Personalități clujene (1800-2007): dicționar ilustrat*, Cluj-Napoca, Casa Cărții de Știință, 2007.

²⁰ *Clujeni ai secolului 20: dicționar esențial*, Cluj-Napoca, Casa Cărții de Știință, 2000.

²¹ Andrei Zador *Personalități marcante ale evreimii clujene*, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2017.

²² Ioan Ciorca, *In Memoriam. Personalități clujene ale Marii Uniri în cimitirul central din Cluj-Napoca*, Cluj-Napoca, Editura Ecu Transilvan, 2021.

²³ Mircea Păcurariu, *Cărturari sibieni de altădată*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 2002.

²⁴ *Ibidem*, Sibiu, Editura Andreiană, 2015.

²⁵ Mircea Cosma, Ion Ciobanu, Florian Ciocan (coord.), *Asociațiunea ASTRA – memoria personalităților și evenimentelor emblematice din istoria sibiiană*, Editura Asociațiunii ASTRA Sibiu/Editura Universității „Lucian Blaga” din Sibiu, 2016.

²⁶ <https://cultura.sibiu.ro/personalitati>.

că”²⁷ (1990). La un număr de 423 de pagini, problema personalităților nu este prezentată unitar și sistematic. Academicienii Dionisie Romano, Axente Banciu, Ioan Lupăș, Onisifor Ghibu, D.D. Roșca și Ioan Pavel beneficiază de fotografii pe pagini separate, iar o pagină cu reproduceri fotografice indică pe generalul Ilie Șteflea, compozitorul Nicolae Oancea, inginerul Dumitru Marcu și istoricul Ioan Moga. Biobibliografii succinte ale acestora, la care se adaugă și altele, sunt oferite sub titlul „Aportul creator al săliștenilor în patrimoniul spiritual național”²⁸.

Cornel Lupea, în „Racovița. Monografia unei străvechi așezări sibiene” (1995), redactează ultimul capitol sub denumirea „Oameni mai însemnați ieșiți din rândurile racovițenilor”. Sunt listate, într-o ordine întâmplătoare, 24 de nume, a căror activitate este descrisă pe minim o jumătate de pagină, maxim două pagini, rezonanța acestora fiind aproape exclusiv locală²⁹.

„Cartea satului Tălmăcel” (1996), oferită de către Lt. Col. Gabriel Stroilă (întocmai indicate pe copertă), în capitolul „Personalitățile satului” listează doar trei personalități. Pentru tema noastră, rămân foarte importante precizările metodologice introductive, care insistă că „Ar fi nedrept să evidențiem pe unii și să omitem pe alții, neavând la îndemână criterii unice, valabile pe 50 sau 100 de ani. Unii au făcut studii înalte, fiind foarte buni învățători, profesori, directori, ingineri sau juriști, făcând cins-te satului lor, acolo unde s-au aflat. (...) Potrivit obiceiului, pentru a nu se crea invidie între cei în viață astăzi, în rândul celor despre care am crezut de cuviință că trebuie evidențiați am așezat trei personalități de prim rang din zestrea noastră spirituală. Aceștia fie au decedat, fie sunt departe de țară. Pentru cei omiși, neintenționat, sau cei în drept a fi arătați prin ce merite au îmbogățit satul natal, credem că se va găsi în viitor acea persoană (persoane) care să deschidă o *carte de onoare* a Tălmăcelului”³⁰.

Volumul „Orlat – file de istorie” (1999), scris de către istoricul militar Ioan Părean, concentrează problema figurilor locale importante în capitolul „Personalități care și-au legat inima și numele de comuna Orlat”³¹. Acolo sunt alăturate scurte biografii de rezonanță națională (Iovian Brad, I. Agârbiceanu, L. Rebreanu, Oct. Beu) cu aproximativ tot atâția oameni ai locului care au contribuit la patrimoniul local.

Monografia despre Gura Râului a lui Dumitru Ioan Arsenie (2000), concentrează problema personalităților în capitolul „Familii, personalități reprezentative și alți fii ai satului cu care ne mândrim”³². Bogat ilustrat cu fotografii, capitolul oferă figuri marcante ale familiilor Manta (mai ales preoți), Decei (tot preoți, de unde a crescut istoricul Aurel Decei), dar și un învățător, un profesor universitar, doi folcloriști. Următorul capitol este intitulat „Personalități care ne-au vizitat satul de-a lungul timpului”³³.

---

²⁷ Victor V. Grecu (coord.), *Săliștea Sibiului – străveche vatră românească*, Întreprinderea Poligrafică Sibiu, 1990.

²⁸ *Ibidem*, p. 225-245.

²⁹ Cornel Lupea, *Racovița. Monografia unei străvechi așezări sibiene*, Sibiu, Casa de Presă și Editură Tribuna, 1995, p. 293-313.

³⁰ Lt. Col. Gabriel Stroilă, *Cartea satului Tălmăcel*, București, Editura Național, 1996, p. 215.

³¹ Ioan Părean, *Orlat – file de istorie*, Sibiu, Editura Constant, 1999, p. 23-243.

³² Dumitru Ioan Arsenie, *Gura Râului – sat din Mărginime*, Editura Universității „Lucian Blaga” din Sibiu, 2000, p. 200-250.

³³ *Ibidem*, p. 251-290.

Pentru Vasile Rusu, profesorul care ne-a oferit monografia „Românii din Marpod”, tema personalităților se rezumă la familia Bologa, căreia îi dedică capitolul „Familia Bologa și sufletul românilor”, în care intercalează medalioane biografice cu istorisiri și culegeri din presa epocii³⁴.

„Cartea satului Rod”, publicată în 2004 de către profesorul universitar Ioan Mihiu, evită problema personalităților ca succesiune de biografii, propunând o listă a preoților satului (unii doar nominal, alții însoțiți de o descriere de 3-4 rânduri)³⁵, apoi „Directorii școlii din Rod”, „Cadrele didactice din Rod înainte de 1944”, „Cadrele didactice din Rod după 1944” și „Oameni cu carte trecuți prin școala din Rod”³⁶ (decedați, aflați în viață, personalități). Similar, capitolul „Conducerea administrativă și politică” propune „Lista primarilor comunei Rod, până în 1952”, „Lista notarilor comunei Rod”, „Lista președinților de Consiliu Popular de după 1952”, „Lista primarilor de după revoluția din 1989” și „Lista consilierilor din Rod”³⁷. În manieră asemănătoare, coautorii Ionel și Maria Șotropa listează tabele cu directorii școlii generale din Moșna (1856-2001), cadrele didactice din perioada 1918-2001, cadrele didactice ale secției germane a școlii (1944-1990), o listă a preoților din parohia evanghelică și o alta a celor din parohia greco-catolică³⁸.

În monografia dedicată satului Tilișca, Ioan Păltineanu disipează câteva medalioane dedicate oamenilor de seamă din localitate, sub titluri simple sau metaforice precum „Ioan Floașiu – vocația comerțului”, „Ioan Bratu – un dascăl patriot”, „Ioachim Munteanu”, „Augustin Bunea”, „Deputatul tilișcan Liviu Iuga” ș.a.³⁹

Cartea colectivă dedicată satului Fofeldea, asumată de către „Asociația A.T. Laurian”, distribuie tema personalităților sub titluri separate în cele două volume, fără a părea a da curs unei rațiuni logice sau metodologice. În primul volum, avem capitolul „Oameni de seamă – fii ai comunei Fofeldea”⁴⁰ (patru personalități, dintre care de prestigiu este A.T. Laurian), iar volumul al doilea oferă un capitol cu titlul „Personalitățile istorice ale Fofeldei”⁴¹ (dominat de familia Laurian, din nou cu A.T. Laurian în prim-plan), urmat de „Dascăli, cu dragoste pentru Fofeldea”⁴² și „Fofelzenii de ieri și ... de azi”⁴³, unde regăsim nouă figuri în viață.

Unele monografii, precum cea dedicată de către Cecilia Gândilă satului Bogatu Român (comuna Păuca) nu fac deloc trimitere la personalități ale comunității⁴⁴.

---

³⁴ Vasile Rusu, *Românii din Marpod*, Sibiu, Editura Imago, 1999, p. 113-160.

³⁵ Ioan Mihiu, *Cartea satului Rod*, Sibiu, Editura Alma Mater, 2004, p. 107-109.

³⁶ *Ibidem*, p. 133-148.

³⁷ *Ibidem*, p. 231-236.

³⁸ Ionel Șotropa, Maria Șotropa, *Moșna. Monografie*, Sibiu, Editura Etape, 2001, p. 164-171.

³⁹ Ioan Păltineanu, *Tilișca. Monografie*, vol. II, Sibiu, Editura Etape, 2003, începând cu p. 11.

⁴⁰ Asociația A.T. Laurian, *Fofeldea 1332-2012: restituiri*, vol. I, Sibiu, Editura Etape, 2012, p. 244-251.

⁴¹ Idem, *Fofeldea 1332-2012: file de monografie de la comună la sat*, vol. II, Sibiu, Editura Etape, 2012, p. 235-252.

⁴² *Ibidem*, p. 253-255.

⁴³ *Ibidem*, p. 256-281.

⁴⁴ Cecilia Gândilă, *Bogatu Român – sat de cântec și dor*, Sibiu, Editura Balada, 2005.

O privire recapitulativă asupra monografiilor locale esențiale care abordează contribuția personalităților locale în plan național și comunitar, ne conduce spre câteva remarci:

1. Diversitatea abordărilor este impresionantă. Practic nu putem descoperi un „pattern” – un model la care să subscrie majoritatea sau măcar o parte dintre autori. De la simple liste de nume la medalioane biografice, însoțite sau nu de fotografii, cu texte scrise simplu și obiectiv sau dominate de emoție și sens poetic, ordonate fie cronologic, fie alfabetic, fie pe domenii de activitate, fie (cel mai adesea) neordonate, practic avem tot atâtea logici de prezentare câți autori am inventariat.

2. Lipsesc aproape cu desăvârșire referințele metodologice. Cu excepția notabilă a lui Gabriel Stroiță în cercetarea sa asupra satului Tălmăcel, nimeni nu ridică problema criteriilor după care se poate desemna o persoană drept personalitate. De fapt și precizările lui Gabriel Stroiță anunță o abdicare, semnalarea succintă a dificultăților întocmirii unei liste de personalități justificând reducerea acestei liste la ... trei nume!

3. Aproape în toate lucrările consultate nivelul de informare asupra vieții și activității personalităților este cel oral, lipsind note bibliografice către sursele consultate. Dacă acest lucru este explicabil în cazul personalităților de rezonanță strict locală, acolo unde marile nume au făcut obiectul unor volume, studii și articole, considerăm că acestea trebuiau indicate.

4. Toți autorii la care ne-am referit au gândit lista personalităților ca personalități ale națiunii române. Referirile la minorități naționale sau chiar religioase lipsesc. Este adevărat, în mod tradițional, satele din Mărginimea Sibiului au fost sate românești, dar o componentă etnică țigănească a fost totdeauna prezentă. Marpod și Orlat au avut puternice comunități germane, luterane sau catolice. De fapt, reducerea la comunitatea românească vine în continuarea monografiilor săsești (cele mai multe redactate și tipărite în Germania), care nu acordă nicio atenție conlocuitorilor români, țigani sau de alte etnii; pentru autorii sași, „Gemeinde” (comuna) înseamnă exclusiv comunitatea sașilor luterani.

Abordarea temei personalităților în volumele de cercetare dedicate localității Miercurea Sibiului. În contextul varietății surprinzătoare de stiluri și metode de abordare a problemei personalităților locale, monografiile dedicate localității Miercurea Sibiului (Reussmarkt, Szerdahely) par a propune un model mai coerent, justificat metodologic și bazat documentar, care s-a perfecționat și extins în timp.

Astfel, cea dintâi cercetare istorică apărută după 1989, sub denumirea „Miercurea Sibiului – pagini de istorie” (1999), încheie structura cuprinsului cu un capitol intitulat „Personalia”, care oferă biografii extinse ale personalităților române de rezonanță națională (Ilie Măcelariu, Cornel Medrea și Victor Precup) precum și o listare succintă a personalităților sașilor (J. Brenner, Michael Gestalter, Wilhelm Loew)⁴⁵.

A doua ediție, revăzută și adăugită, publicată la Editura Universității „Lucian Blaga” în 2011, dedică capitolul „Personalități istorice” lui Valeriu Braniște, Ilie Bunea, Victor Capesius, Ioan Droc, Agapia Droc, Ilie Floașiu, Corneliu Georgescu, Aurel Helju, Ioan Helu, Ioan Hociotă, Johann Loew, Ilie Măcelariu, Judita Măcelariu, Cornel Medrea, Avram Pecurariu, Victor Precup și Robert Wellmann. Marea majori-

---

⁴⁵ E. Străuțiu, *Miercurea Sibiului – pagini de istorie*, Sibiu, Editura Etape, 1999, p. 113-119.

tate a biografiilor sunt însoțite de ilustrare fotografică, iar toate se încheie cu indicarea surselor biografice⁴⁶.

În același an, aceeași editură a publicat prima (și singura până azi, după știința noastră) carte dedicată exclusiv personalităților unei comunități locale din regiunea Sibiului, sub denumirea „Oameni de seamă din Miercurea Sibiului”.

Cuvântul înainte demonstrează utilitatea cercetării în următorii termeni: „O lucrare revelatoare pentru personalitățile unei comunități umane (locale, regionale sau naționale) prezintă două aspecte esențiale de oportunitate și utilitate. În primul rând, *aspectul informativ*: orice spor de cunoaștere în privința trecutului și prezentului comunitar satisface o nevoie intelectuală general-umană, de formulare și analizare în idei a experienței reale. În felul acesta, faptele devin articole și cărți, și pot fi transmise în interiorul comunității și spre alte comunități, inclusiv de la o generație la alta. În al doilea rând, *aspectul formativ*: din experiența personalităților identificăm și alegem modelele existențiale, comportamentale și de performanță pentru generațiile în viață și cele care vor veni. Demersul stimulează prin excelență valorile morale pozitive, precum munca, inteligența, creația estetică, performanța și excelența, indiferent de domeniu”⁴⁷.

Pe de altă parte, pentru prima și ultima oară (până azi), autorii își prezintă și justifică metoda cercetării. Personalitățile sunt selectate din trei categorii generice: 1. Personalități istorice care sunt legate de Miercurea Sibiului prin originea ori activitatea lor, prezente în dicționarele de personalități deja publicate; 2. O altă categorie de personalități locale se pot identifica în lucrările științifice publicate despre Miercurea Sibiului sau aspecte particulare din trecutul și prezentul acesteia; 3. Persoane pe care memoria colectivă le desemnează drept personalități. Aceste cazuri au fost supuse verificării pe baza unei grile de criterii și valori⁴⁸.

Cazurile din a treia categorie au fost supuse unei verificări bazată pe grila de reguli și principii, care vizează:

„1. *Legătura cu orașul Miercurea Sibiului*, ca loc al nașterii, domiciliu temporar sau definitiv, sau loc al odihnei de veci. Fără respectarea acestui criteriu, nicio persoană nu poate fi recunoscută drept personalitate miercureană.

2. *Notorietatea*. Persoana să fie cunoscută și recunoscută pentru cariera, opera și realizările sale nu doar în plan local, ci și regional, național sau internațional.

3. *Excluderea criteriului politic*. Considerăm argumente pentru desemnarea drept personalitate cariera politică partizană, indiferent că persoanele respective s-au remarcat în partidele istorice interbelice, în Mișcarea Legionară, Grupul Etnic German, Partidul Comunist Român sau partidele democratice constituite după 1989.

4. *Performanța profesională*. Nu reprezintă în sine un criteriu de calificare pentru statutul de personalitate – pe considerentul că un bun agricultor sau funcționar nu poate fi considerat personalitate, fără a cumula celelalte criterii (notorietate, carieră politico-administrativă, rezonanță națională sau internațională, performanțe deo-

---

⁴⁶ *Ibidem*, ediția a doua revăzută și adăugită, Sibiu, Editura Universității „Lucian Blaga”, 2011, p. 152-175.

⁴⁷ E. Străuțiu, Niculae Gastone, *Oameni de seamă din Miercurea Sibiului*, Sibiu, Editura Universității „Lucian Blaga”, 2011, p. 6-7.

⁴⁸ *Ibidem*, p. 7-8.

sebite în alt domeniu decât cel profesional). Se exclud de la această rezervă câteva funcții publice care, prin natura lor, sunt de deosebită importanță pentru comunitate. Astfel, este suficient ca persoana jurizată să fi demonstrat ca a fost/este un bun primar, preot sau director de școală, pentru a se califica în categoria personalităților, fără a întruni alte criterii.

5. *Calități excepționale într-un domeniu extraprofesional*. Am identificat astfel pictori, interpreți de muzică populară sau sportivi care nu au făcut din aceste preocupări o profesie, dar răspund criteriului de notorietate și îl pot proba prin premii, distincții, cărți și articole publicate, etc.

6. *Adecvarea la specificul epocii respective*. Respectarea acestui criteriu presupune o cunoaștere detaliată a trecutului istoric, pentru a opera proporții corecte în evaluarea pe alte criterii⁴⁹.

Câteva precizări cu privire la regula adecvării la specificul epocii sunt formulate imediat:

„- Ținem cont că în secolul al XIX-lea absolvirea unui gimnaziu era suficientă pentru a te propulsa în elită; în prima jumătate a secolului al XX-lea, absolvirea unei facultăți devenise criteriul suficient; în a doua jumătate a aceluși secol, abia titlul de doctor în științe devenea proba atașării la elită, în timp ce astăzi diploma de doctor devine un bun comun ...

- În același sens, o carte publicată în secolul al XIX-lea (cum au reușit Ioan Droc sau Dimitrie Cunțan) s-ar putea să conteze mai mult decât multe cărți publicate astăzi, în epoca în care industria cărții oferă infinit mai multe oportunități.

- De aici înțelegem deja și altă deosebire majoră între diferitele epoci: tehnologiile care susțin notorietatea sunt astăzi mult mai dezvoltate. Nenumăratele ziare, reviste, cărți, și mai ales Internetul, fac mult mai ușor ca o persoană să fie cunoscută în plan regional, național sau internațional, decât în secolele precedente.

- Tot specificul epocii ne face să înțelegem că Miercurea a însemnat (conform primelor documente istorice disponibile) o comunitate de câteva sute de persoane, care a crescut încet, până la peste aproximativ cinci mii în zilele noastre. Sigur că numărul indivizilor care au avut șansa să fie recunoscuți drept personalități a crescut în proporție cu numărul total al membrilor comunității – așa încât este absolut firesc ca astăzi numărul personalităților să fie mai mare ca oricând în trecut.

- Faptul că astăzi putem identifica mai ușor personalitățile poate crea o disproporție în favoarea contemporanilor. Este absolut firesc și inevitabil, având în vedere puținătatea surselor documentare pentru epocile vechi. Documentele istorice sunt inutilizabile până în secolul al XVIII-lea (avem doar mențiuni de nume de funcționari), iar studiile și cărțile de istorie s-au scris și eventual tipărit abia în secolul al XX-lea. Pur și simplu nu există posibilitate de documentare pentru epocile vechi, în timp ce contemporanii ne stau la dispoziție pentru a aplica metode sociologice moderne⁵⁰.

Concluziile cercetării aduc noi precizări metodologice, mai ales cu privire la caracterul temporar și perfectibil și perisabil al acestui produs de etapă: „Recunoaștem caracterul parțial și perfectibil al catalogului personalităților locale. Întotdeauna

---

⁴⁹ *Ibidem*, p. 8-9.

⁵⁰ *Ibidem*, p. 9-10.

materialul documentar la dispoziția cercetării este parțial și inegal. Adăugiri, corecturi și reformulări viitoare vor suplini tot mai mult aceste probleme – dar nu le vor corecta pe deplin niciodată. Pe de altă parte, paradigma cercetării poate fi ea însăși îmbunătățită sau re-structurată fundamental. Poate cercetători și cercetări viitoare vor vrea să acorde proporții în funcție de structura etnică, pe vârste sau pe alte criterii a comunității locale; poate ar propune un alt raport de reprezentare între personalitățile istorice și cele în viață; poate ar valoriza altfel contribuția la bunul mers comunitar față de contribuția la patrimoniul național și universal”⁵¹.

A doua ediție a „Oamenilor de seamă”, publicată în 2014 de către Editura Asociațiunii ASTRA⁵², a pus în aplicare termenii metodologici propuși în prima ediție, și a adăugat peste 50 de personalități, în majoritate aflați în viață. În plus, a oferit un capitol special dedicat tinerilor, remarcând că aceștia nu îndeplinesc toate criteriile stabilite prin metodologie, dar au luat deja serioase opțiuni și au perspectiva de a se înscrie între personalități⁵³. De asemenea, un tabel cu 10 nume de tineri este semnalat ca bază de date cu tineri care vor fi urmăriți în perspectiva următoarei ediții a lucrării⁵⁴.

În fine, monografia completă a orașului Miercurea Sibiului, publicată în 2016 sub semnătura lui E. Străuțiu, cuprinde un capitol de „Personalități istorice”⁵⁵, construit după modelul monografiei istorice din 2011, și substanțial îmbunătățit cu personalități din satele aparținătoare (Apoldu de Sus și Dobârca), fotografii și trimiteri la surse bibliografice.

Concluzii. Câteva recomandări metodologice suplimentare. Bazându-ne pe analiza stilurilor și metodelor de abordare a temei personalităților locale în monografiile localităților din regiunea Sibiului, dar și pe experiența personală a autorului în redactarea monografiei istorice (două ediții), monografiei personalităților (două ediții) și monografiei complete a localității Miercurea Sibiului, la cadrul metodologic enunțat în propriile lucrări adăugăm următoarele observații și soluții:

1. Profesia autorului influențează întotdeauna alegerea personalităților și calitatea prezentării acestora. Un profesor va fi înclinat, în mod natural, să ofere poziții mai multe și aprofundate dascălilor; un preot se va orienta mai degrabă spre clerici; un militar va fi mai dispus să includă ofițeri și participanți la evenimente militare.

2. Pe de altă parte, întotdeauna există o puternică influență din partea comunității la adresa autorilor. Familii care consideră că strămoșii lor merită poziții sau merită mai mult spațiu; primarii care au interese de a supra-reprezenta mandatul lor; societăți comerciale care își vor incluși patronii și managementul. Lucrurile devin mai acute atunci când cei menționați sunt sponsori ai proiectului. Aici singura soluție este rezistența morală a autorilor, invocarea sistematică a valorilor și regulilor. Iată un motiv suplimentar pentru care o metodologie anunțată explicit este necesară.

---

⁵¹ *Ibidem*, p. 133.

⁵² E. Străuțiu, N. Gastone, *op. cit.*, Sibiu, Editura Asociațiunii ASTRA, 2014.

⁵³ *Ibidem*, p. 157-162.

⁵⁴ *Ibidem*, p. 163-164.

⁵⁵ E. Străuțiu, *Miercurea Sibiului – monografie*, Sibiu, Editura ASTRA Museum, 2016, p. 371-393.

3. Fără a fi un reproș, semnalăm că atunci când autorul nu are pregătire universitară în tehnica cercetării, lucrarea nu va indica sursele bibliografice sau o va face întâmplător și cu greșeli, în timp ce textele vor fi scrise cu o nuanță suplimentară de stiluri literare, metafore, epitete ș.a. Dacă autorul are pregătire de cercetător, stilul va fi mai aproape de standardele de obiectivitate și imparțialitate, iar demersul în ansamblul său se va baza pe indicarea, verificarea și compararea surselor. Toate acestea vor afecta nemijlocit întocmirea textelor de prezentare a personalităților.

4. Aproape toți autorii au selectat în lista de personalități pe acelea care sunt validate de „partea pozitivă a istoriei”, și care, în contextul politic de după 1989, nu ridică semne de întrebare asupra aportului lor pozitiv la împlinirea unor idealuri naționale sau proiecte ale comunității locale. Este adevărat, și natura destinului istoric al localităților respective nu a ridicat probleme. O excepție semnificativă remarcăm la Miercurea Sibiului, care trebuie să inducă și o problemă metodologică. Ce facem când, între numele cunoscute în plan național și internațional, regăsim foști naziști, legionari, lideri comuniști și alte categorii care astăzi nu par a se încadra în „corectitudinea politică”? Opțiunea noastră este să îi înscrinem pe toți, cu semnalarea tuturor aspectelor importante ale vieții și activității lor, fără să facem aprecieri politice. În fond, aceștia au fost eroii unor epoci și condamnații altor epoci. Istoria curge.

Adeesea apar situații excepționale ale unor personaje contradictorii, a căror activitate este descoperită în timp și aduce schimbări esențiale în datele inițiale. Este cazul generalului Victor Precup din Miercurea, cunoscut inițial în toate manualele și operele istorice drept eroul care, împreună cu Nicolae Bălan, au fost trimiși ai Consiliului Național Român la Iași pentru pregătirea Marii Uniri (noiembrie 1918). În 1934, a fost între inițiatorii unui complot la adresa regelui Carol al II-lea; a fost judecat și închis la Doftana, unde a cunoscut pe Gheorghe Gheorghiu Dej și a fost cooptat în acțiuni ale Partidului Comunist Român. În 1941 a fost omul de legătură al PCR cu partidele istorice, iar în anii următori a procurat fonduri pentru acțiunile ilegale ale partidului. A organizat și mobilizat partizani în vederea loviturii de la 23 august 1944. Ulterior, până la 1 mai 1945 a activat în CC al PCR, responsabil de resortul armatei. Epurările ofițerilor români aflați pe front s-au făcut sub coordonarea sa, în calitate de Director Superior al Armatei pentru Educație, Cultură și Propagandă, coordonat de către comandanții și ajutorii lor politici ai Comandamentelor Grupurilor de Armate din Frontul „Malinovschi”⁵⁶. Din aceste motive, proiectul primăriei orașului Miercurea Sibiului de a-i dedica un bust a fost criticat de către Institutul de Investigare a Crimeelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc⁵⁷. În arhivele serviciilor secrete ale epocii, Victor Precup figurează ca bănuț de spionaj în favoarea URSS încă din 1921, iar recrutarea s-ar fi făcut la Budapesta în 1919, sub regimul comunist al lui Bela Kun⁵⁸. Autobiografia și cercetările în arhivele serviciilor secrete au fost publicate ulterior dicționarelor de personalități. Dar, chiar dacă datele ar fi fost disponibile an-

---

⁵⁶ Detalii din *Autobiografia* publicată de Cornelia Ghinea, *Un destin controversat: Generalul-colonel Victor Precup*, în „Buletinul Arhivelor Militare Române”, nr. 4(62), 2013, p. 44-47.

⁵⁷ <https://infocultural.eu/iicm-considera-nepotrivita-initiativa-primariei-miercurea-sibiului-de-a-construi-un-bust-in-onoarea-generalului-victor-precup/>.

⁵⁸ George Popescu, „Victor Precup – profilul unei ascensiuni” (<https://www.romania-actualitati.ro/emisiuni/istorica/victor-precup-profilul-unei-ascensiuni-id115316.html>).

terior, oare Victor Precup ar fi trebuit eliminat din lista personalităților miercurene? Răspunsul nostru este negativ; rămâne o personalitate, cu obligația de a menționa aspectele întunecate ale sale.

În concluzie, considerăm că sunt suficiente argumente pentru a îndemna la un efort colectiv de sistematizare și recomandare a unei metodologii de întocmire a dicționarilor de personalități locale. Aceasta nu ar putea avea niciodată caracter obligatoriu, căci ar afecta astfel libertatea de cercetare. Dar demersul pare necesar fie și sub statut de recomandare. O astfel de misiune ar putea fi asumată în plan național, sub coordonarea Academiei Române, sau în plan regional, sub coordonarea Direcțiilor Județene pentru Cultură, care ar putea asocia universitățile și autorii unor monografii locale deja publicate.